

Almanac de Interlingua

Numero 32 – Julio 2012

Editor: Cláudio Rinaldi (almanacdeinterlingua@yahoo.com.br)

Le Islam disaccelera

Le taxa de fecunditate es un valiose ferramento pro previder le futuro de un nation. In le paisas developpate, iste statistica ha cadite tanto rapidamente que alcun populationes se retrahe e alteres a pena se conserva stabile, mesmo con le alte immigration. Le phenomeno occorre anque in paisas occidental emergente, ben que con minus intensitate. Le senso commun lo ha considerate un vaticination de declinio pro le christianos e lor valores, e le consequente principio de un era musulman. De facto, le demographos estima que le quantitate de musulmanes superara lo de christianos ante 2030. Totevia, studios plus recente indica que anque le *ummah* – le communitate musulman global – ha habite un taxa de fecunditate plus basse.

In le ultime duo decennios, le media de filios per femina in le paisas de majoritate musulman cadeva de 4,3 a 2,9. Iran, Libano e Albania ja non attinge le indice de reposition populational, durante que Indonesia ha le indice exacte, que es 2,1. Le reduction rumpe conceptos crystallisate sur le influencia del Islam in le societate. In le 1970s e 1980s, le studiosos occidental constatava que le musulmanas habeva multe infantes – le media in Afghanistan esseva 8, per exemplo – e concludeva hastivamente que il se tractava de un recommendation religiose que deberea respectar se mesmo inter le emigrantes. In le 1990s, tamen, le taxa comenciava a decrescer gratias a programmas governamental de controlo de natalitate e al melioration in le conditiones de vita in alcun paisas. Le pueras restava plus tempore in schola e postponeva lor prime infante, e le religion esseva nulle impedimento a illo. Secundo Brian Grim, le director del instituto Pew Research, “le Ecclesia es contra le condomes e le aborto, ma assi mesmo le fecunditate del catholicas diminueva. In le mundo islamic, plus heterogenee, le mesme cosa ha passate, ma con alcun annos de retardo.”

Iran exemplifica ben que le religion ha nulle influencia sur le fecunditate. Post le revolution de 1979, le programmas de planification familial passava a considerar se un instrumento del imperialismo visante a reducir le quantitate de soldatos disponibile. Le leaders religiose stimulava e celebrava le nascentias. Ma, quando le censo de 1986 revelava un insostenibile taxa de crescentia annual, le ideologia dava loco al pragmatismo. On timeva que le hospitales e scholas non sufficerea. In consequentia, beneficios social como le licentia de maternitate passava a limitar se al prime tres infantes, e le uso de condomes e pilulas contraceptive esseva stimulate. Hodie, 73 per cento del feminas iranian utiliza alcun methodo contraceptive, le mesme proportion que in Statos Unite. Secundo le ayatollahs, le Quran non previde barrieras al planification familial, que es adoptate anque in Egypto, Indonesia, Turchia, Pakistan e Tunisia.

Le effectos del familias minus numerose sur le crescentia del population islamic tardara alcun annos a apparer. Le taxa de natalitate es ancora plus alte inter le

musulmanes, perque il ha plus personas in etate juvene. Plus, le expectation de vita ha augmentate de 62 a 68 annos in le ultime vinti annos, con tendentia a attinger 73 annos in le veniente duo decennios. Per illo, le population musulman continuara crescente in numeros absolute, ma in rhythmo sempre plus lente. Dunque, pro celles qui credeva in un domination numeric del musulmanes, le statisticas dice que, al fin, le Islam e le Occidente seque trajetorias populational simile.

Taxas de natalitate (infantes per femina)

	Al initio del 1990s	Hodie
Oman	6,5	2,4
Maldivas	5,4	1,8
Yemen	8,3	5,3
Arabia Saudi	5,5	2,9
Iran	4,1	1,7
Media del paisis islamic	4,3	2,9
Media mundial	3,1	2,5
Media del paisis ric	1,7	1,6

Resumite del articulo *O Islā tomou a pílula* ('Le Islam ha prise le pilula'), per le jornalista Duda Teixeira, publicate le 4 april 2012 in le revista *Veja*.

Un cavallero in le celo

Un conto per Ambrose Bierce traducte del original anglese per Patricio Negrete

Un portrait de Ambrose Bierce, jornalista nate in Ohio in 1842, autor de poemas e considerate un del melior contistas del 19° centennio. Bierce scribeva con multo realismo sur lo que ille habeva viste in le guerra. Ille adoptava le motto *Nothing matters* ('Nulle cosa importa') e deveniva ben cognite per su criticas vehemente. In 1913, al 71 annos, ille partiva a Mexico pro accompagner le armea de Pancho Villa como observator. Su ultime communication se dava per medio de un littera con data 26 decembre, post le qual ille dispareva sin lassar tracia e deveniva un del plus famose mysterios del litteratura statounitese.

Carter Druse nasceva in Virginia. Ille amava su parentes, su casa e le sud. Ma ille anque amava su pais. E in le autumnno de 1861, quando le Statos Unite esseva dividite per un terribile guerra civil, Carter Druse, un persona del sud, decideva unir se al Armea del Union del nord.

Ille informava su decision a su patre un matino durante que illes jentava.

Le vetulo regardava su filio durante un momento, troppo choccate pro parlar. Tunc ille diceva, ‘A partir de iste momento tu es un traitor del sud. Per favor non parla sur tu decision a tu matre. Illa es malade, e nos ambes sape que illa ha qualche septimanas pro viver.’

Le patre de Carter pausava, novemente regardante le oculos de su filio. ‘Carter,’ diceva ille, ‘Non importa lo que pote passar – sia secur que tu sempre face lo que tu crede que es tu deber.’

E Carter Druse e su patre lassava le tabula ille matino con lor cordes rumpite. E Carter tosto abandonava su casa, e totes qui ille amava pro portar le uniforme blau del soldato del Union.

Un postmeridie baniate de sol, pauc septimanas depost, Carter Druse jaceva con su facie in le pulvere presso un cammino. Ille esseva sur su stomacho, su bracios adhuc sasiente su fusil. Carter non reciperea un medalia pro su actiones. De facto, si su commandante le viderea, ille mandarea que Carter esseva occidite immediatamente.

Carter non esseva morte o ferite. Ille solo dormiva durante que ille esseva de servicio. Fortunatemente, necuno poteva vider le. Ille esseva occulte per alique arbustos, que cresceva presso al cammino.

Le cammino que Carter Druse debeva guardar esseva solmente alique millias ab le casa de su patre.

Illo comenciava in un foreste, in le valle, e ascendeva per le latere de un enorme rocca. Ulle persona stante in le cresta de iste enorme rocca poteva penetrar le valle con su vista. E ille persona se sentirea molto vertiginose si ille regardava in basso.

Gigantesc precipitios, como ille ubi Carter jaceva, circumfereva le valle.

Occulte in le foreste del valle il habeva cinque regimentos del Union – milles de soldatos companiones de Carter. Illes habeva marchate durante trenta-sex horas. Ora illes reposava. Ma a medienocce illes ascenderea ille cammino usque le roccose precipitio.

Lor plano esseva cargar per sorpresa un armea de soldatos del sud, campate al altere latere del precipitio. Ma si lor inimico apprendeva sur le Armea del Union occulte in le foreste, le soldatos se trovarea in un trappa sin ulle escappamento. Pro ille ration Carter Druse habeva essite inviate a guardar le cammino.

Su obligation esseva assecurar se que nulle soldato inimico, vestite de gris, spiava in le valle, ubi le Armea del Union esseva occulte. Ma Carter Druse se addormiva. Subitemente, como si un messagero de mal novas veniva a tocar le in su spatula, le juvene homine aperiva su oculos. Quando ille levava su capite, ille videva un homine montate a cavallo stante in le enorme roccose precipitio que dava super le valle.

Le cavallero e su cavallo esseva tanto tranquille que illes pareva facite de petra. Le uniforme gris del homine se misceva con le celo blau e con le nubes blanc detra ille. Ille habeva un revolver in su dextra, e le redinas del cavallo in le altere.

Carter non poteva vider le facie del homine, proque le cavallero regardava le valle in basso. Ma le homine e su cavallo pareva esser de un statura heroic, quasi gigantesc, stante ibi immobile contra le celo. Carter discoperiva que ille mesme esseva molto timorose, ben que ille sapeva que le soldato inimico non poteva vider le occulte in le arbustos.

Subitemente le cavallo se moveva, retirante su capite del bordo del precipitio. Ora Carter esseva completamente eveliate. Ille levava su fusil, pulsante le cannon per le arbustos. E ille punctava al corde del cavallero. Un parve pression del can, e Carter haberea realisate su obligation.

In ille momento, le cavallero rotava su capite e regardava in le direction de Carter. Apparentemente ille regardava le visage de Carter, su oculos e su profunde e generose corde. Le facie de Carter deveniva multo pallide. Su corpore comenciava a trepidar. Su mente comenciava a curre, e in su fantasia, le cavallo e le cavallero deveniva figuras nigre, levante e cadente in micre circulos contra un celo rubie como le foco.

Carter non pressava le can. In vice, ille lassava cader su rifle e lentamente abassava su facie usque illo restava novemente in le pulvere. Coragiose e forte como ille esseva, Carter quasi perdeva conscientia de lo que ille habeva vidite.

Es il tanto terribile occider un inimico qui poterea occider te e tu amicos? Carter sapeva que iste homine debeva esser occidite ab le imboscada – sin advertimento; sin le opportunitate de dicer un prece silentiose.

Lentemente, un sperantia comenciava a formar se in le mente de Druse. Forsan le soldato del sud non habeva vidite le truppas del nord. Forsan ille esseva solmente observante le vista. Possibilmente ille rotarea ora e equitarea via inattentemente.

Tunc Carter regardava in basso le valle. Ille videva un linea de homines in lor uniformes blau e lor cavallos, lentamente abandonante le protection del foreste. Un imprudente officiero del Union habeva permittite su soldatos ducer lor cavallos a biber de un micre rivo presso le foreste. E ille esseva illac – a prime vista!

Carter regardava le homine e su cavallo stante ibi contra le celo. Ille punctava de nove. Ma iste vice ille punctava su rifle in le direction del cavallo. Parolas resonava in su mente – le ultime parolas que su patre le parlava: ‘Non importa lo que pote passar – sia secur que tu sempre face lo que tu crede que es tu deber.’

Carter esseva tranquille quando ille pressava le can de su fusil.

In ille momento, un officiero del Union regardava in alto ab su celamento presso le bordo del foreste. Su oculos scandeva usque le summitate del precipitio que dava al valle. Le facto de regardar le cresta del gigantesca rocca, tanto distante ab ille, faceva le soldato vertiginose.

Tunc le officiero videva alcun cosa que impleva su corde con horror. Un homine sur su cavallo equitava in basso al valle a traverso del aere!

Le cavallero esseva sedite recte in le sella. Su capillos undulante al vento. Su mano leve prendente le redina del cavallo durante que su mano dextre occulte in le criniera del cavallo. Le cavallo appareva como si illo esseva galopante per le terra. Su corpore esseva orgoliose e nobile.

Durante que le espaventate officiero del Union observava iste cavallero in le celo, ille quasi credeva que ille testimoniava un messagero qui habeva venite a annunciar le fin del mundo. Le gambas del officiero trepidava, e ille cadeva. Al mesme tempore, ille audiva un collision in le arbores. Le sono moriva sin ulle echo. E toto esseva silentiose.

Le officiero se levava, totevia trepidante. Ille retornava a su campo. Ille non diceva a ulle persona lo que ille habeva vidite. Ille sapeva que necuno le crederia.

Post haber discargate su rifle, un sargento del Union veniva ubi Carter esseva. Carter non tornava su capite quando le sargento se geniculava presso a ille.

‘Esque tu discargava tu rifle?’ Le sargento susurrava.

‘Si.’

‘A que?’

‘A un cavallo. Illo esseva sur ille rocca. Illo non es ibi ora. Illo cadeva al precipitio.’ Le facie de Carter esseva pallide. Ma ille monstrava nulle altere signo de emotion. Le sargento non comprendeva.

‘Druse, vide ci,’ ille diceva, post un momento de silentio. ‘Proque face tu un mysterio de isto. Io te commanda que tu reporta. Esque il habeva alcuno sur le cavallo?’

‘Si’.

‘Qui?’

‘Mi patre.’

On demandava a Patricio Negrete que le motivava a seliger iste conto pro traducer. Ecce su explication:

“Io legeva *A Horseman in the Sky* quando io esseva un studente universitari. Nos habeva un curso appellate *The American Short Story* in relation con le litteratura american e nos debeva leger differente autores: Willa Cather, Edgar Allan Poe, Ambrose Bierce, O. Henry e multe alteres. Bierce esseva un soldato e ille participava in le guerra de secession in le annos 1860, prendente parte in un battalia. Su contos es productos de iste terribile experientia del guerra. Io volerea traducer altere contos. Ille esseva critico, editorialista, jornalista, fabulista e satirista, plus cognoscite per su contos. Secundo Wikipedia, ille se ganiava le supernomine *Bitter Bierce*, ‘le amar Bierce’. [...] In plus, iste scriptor american es vermente un grande autor. Ille ha qualque libros in le quales on pote apreciar le absurditate del guerras.”

Ambrose Bierce es autor tamben de *The Devil’s Dictionary* (‘Le dictionario del Diabolo’). A continuation, on lege alcun celebre definitiones contente in le version publicate in 1911 con mille entratas:

Advocato, un persona specialisate in circumvenir le leges.

Conservator, un politico inamorate del males existente, in opposition al liberal, qui desira reimplaciar los per altere males.

Cynico, un picaro cuje vision defectuose vide le cosas como illos es, e non como illos deberea esser. Inde le costume inter le scythios de eveller le oculos del cynicos a fin de meliorar lor vision.

Matrimonio, un focar domestic consistente de un senior, un seniora e duo sclavos, totalisante duo personas.

Protection al vinos *gaúchos*

Le governmento brasilian vole adjutar le vinicolas al sud del pais imponente nove barrieras al vinos importate. Assi, le imposto de importation pote augmentar de 27 a 55 per cento, lo que facerea le precio final de un botilia usque 20 per cento plus costose. Un altere possibilitate es le imposition de un quota limitante le importation al medietate del consumo medie in le ultime annos.

Le consumo annual per capita de vino in Brasil es solo 2 litros – compara iste cifra al 50 litros del franceses, 16 del chilenos o mesmo 5 del paraguayos. Secundo le Instituto

Brasilian del Vino, duo tertios del consumo corresponde a productos popular. Assi mesmo, Brasil importava quasi 100 millones de litros del bibita in 2011, del quales 60 per cento proveniva de Chile e Argentina, e altere 32 per cento de Italia, Portugal e Francia. Pro le vinos venite de foras del Mercosud, le impostos representa circa 80 per cento del valor del botilia.

Le stato Rio Grande do Sul produce 95 per cento del vino brasilian, que es exportate actualmente a 22 paises. Le production national representa 77 per cento del consumo per le brasilianos, ben que solo 20 per cento del vinos fin – inde le decision politic de supertaxar le vinos importate. Al fin, perde le consumidores, qui debera pagar plus.

Plus mesuras protectionista in Brasil

A fin de proteger su industria del concurrentia exterior, le governmento brasilian ha annunciate le reduction de impostos sur automobiles, calceaturas, textiles, chips e materiales electric. Illo va anque comprar medicamentos national mesmo si le costo superara usque 8 per cento al estranieres.

Brasil es un del paises que minus importa in proportion al dimension de su economia, e ha tambien un alte tarifa medie de importation, como demonstra le tabula a basso:

Pais	Importaciones (% del PNB)	Tarifa medie (%)	Pais	Importaciones (% del PNB)	Tarifa medie (%)
Germania	41	1,9	Australia	22	2,9
Anglaterra	33	1,9	Russia	22	6,0
Chile	32	4,8	Cuba	18	10,5
Mexico	32	7,8	Argentina	18	11,4
Sudafrica	27	7,6	Status Unite	16	2,9
China	26	8,0	Brasil	12	13,4

Le selection anglese de Grande Britannia

Como exposite in le articulo *Nulle salvation extra FIFA?*, in le Almanac numero 28, le Regno Unite ha le privilegio de facer se representar per quatro selectiones de football. In le Jocos Olympic, tamen, le britannicos ha directo a un sol equipa pro cata modalitate sportive. Le *Team GB* ganiava medalia de auro in 1908 e 1912, quando le cuppa mundial ancora non existeva e le titulo olympic representava le plus alte gloria sportive possibile.

Como hodie il non ha plus un selection britannic de football, le pais non se ha candidatate al torneo ab 1974. Con le definition de London como sede del jocos de iste anno, se initiava un debatto sur le participation britannic. On pensava inicialmente in un torneo preolympic pro eliger un del quatro *Home Nations* como representante del regno. Surgeva anque le idea de formar un equipa mixte con jugadores del quatro paises, ma scoteses, galleses e nordirlandeses lo rejectava, timente que un tal passo ocasionarea questionamentos sur lor independentia intra le structura de FIFA.

Anglaterra, totevia, insisteva e, post un accordo con le tres alteres, on decideva disputar le jocos con un selection formate exclusivamente per jugadores anglese, ben que portante le colores del *Union Jack*, le bandiera britannic.

Le torneo feminin, totevia, contara sur un selection vermente britannic, con jocatoras de qualcunque del quatro paises.

Conversations e-postal

Patricio Negrete me exponeva alcun dubitas sue sur le uso del demonstrativos in Interlingua:

Io non ha habite tempore pro investigar sur *iste, ista, isto*. On usa *iste* como adjectivo, nonne? Per exemplo, *iste homine(s), iste femina(s)* e *iste libro(s)*. Si io parla de un homine, io poter dicer: *Iste* es un homine bon. E de un femina: *Ista* es un femina belle. E de un cosa: *Isto* es un bon mercato. *Istes* (Petro e Paulo) es bon personas. *Istas* (Paula e Anna) es bon personas. *Istos* (cavallos) es belle animales. In le caso de Coicoi-vilu, io dubitava si usar *iste* o *isto* pensante que Coicoi-vilu non es persona ma un dea. Isto require tu confirmation.

Io admitteva al occasion que anque io ha multe dubitas al hora de usar le demonstrativos como pronomines, e que le thema debeva recercar se. Ecce mi conclusiones:

Io ha recercate e ora essaya responder a tu demanda del littera anterior. Secundo lo que dice le paragrapho 79 del *Interlingua Grammar*, on debe indicar le genero e numero si le demonstrativos es usate como pronomine: *ista es mi amita, istes es mi fratres, cellas es mi amicas, cello es un conilio*. Iste indication non debe dar se si on los usa como adjectivo: *iste pueras es mi filias, celle autos es nove*.

Secundo lo que dice le paragraphos 38 a 42, on pote o non indicar le genero del adjectivos usate como substantivos, ma on debe indicar lor numero: *Il ha duo typos de barcas, le rapides e le lentes; Illa ha duo filias, un alte/alta e un basse/bassa; Ille ha duo canettos, un grande e un parve/parvo*.

Io considera tal orientationes assatis confuse, vero plus confuse que in le linguas romanic ipse. In le linguas natural, un adjectivo pote haber duo generos (*alto, alta*), ma in Interlingua pote haber tres (*alte, alto, alta*)! Le problema es que le neutralisation del adjectivos es innatural al linguas romanic e, claro, genera effectos collateral quando on essaya usar iste formas in -e in certe contextos. Si on prende in consideration que Interlingua promitte utilizar sempre le forma le plus simple inter le linguas de controlo, e que le adjectivos e demonstrativos anglese es invariabile quanto al genero, il me pare un equivoco admitter formas masculin e feminin. Plus, le adjectivos romanic pote esser uniforme (*grande*) o biforme (*rapido, rapida*). A minus que le usator cognosce le forma romanic original, ille non sapera que vocales thematic debe seliger.

Pro simplificar le cosas, io sole:

- usar sempre le forma adjectivo: *Illa ha duo filias, un alte e un basse; Iste es mi matre e celle es mi patre*.
- usar le plural solmente si il ha un determinante (articulo, numeral, demonstrativo, indefinito etc.): *Ille ha plure joculos, alcun grandes e altere parves*. Optionalmente, on pote substantivar e pluralisar le determinantes: ... *alcunes grande e alteres parve*.
- pro objectos, usar le pronomines *lo* e *los* con le mesme senso del deicticos anglese 'one' e 'ones': *Le cartas rubie es a te e los nigre es a me* ('The red cards are yours and the black ones are mine'). Secundo le regulas del Grammatica, ci on dicerea *le nigres, le nigros* o *le nigras*?

Como on vide, le question es complexe e require un analyse plus profunde que lo offerte per le *Interlingua Grammar*. Allora, si alcun interlinguista desira contribuir pro iste debatto accrescente o contestante alcun puncto de vista, per favor invia un message al editor. Anque nove themas pro discussion es sempre benvenite.

Le scopo del section *Conversations e-postal* es exponer e analysar questiones relative al usage practic de Interlingua, non dictar regulas ni imponer preferentias.